

การบริโภคและการลดการบริโภคสารเสพติดในกลุ่มคนงานก่อสร้าง Substance Use and Control among Construction Workers

สมพร วัฒนกุลเกียรติ วท.ม.* สมจิต แดนสีแก้ว ศศ.ด.*
รัตน์ดาวรรณ คลังกลาง พย.ม.**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนงานก่อสร้างในการวิเคราะห์ประสบการณ์การบริโภค การลดการบริโภคและสังเคราะห์วิธีการลดการบริโภคสารเสพติดที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนงานก่อสร้างที่ทำงานในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการวิเคราะห์ประสบการณ์พบว่า คนงานก่อสร้างเคยใช้ยาบ้า สุรา บุหรี่ แต่ในปัจจุบันมีการใช้สารเสพติด 3 ชนิด คือ สุรา บุหรี่และเครื่องดื่มชูกำลัง ด้วยเหตุผลเพื่อเพิ่มความสามารถ ผ่อนคลายความเครียด ร่วมสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน และร่วมสังสรรค์ในงานบุญประเพณี สถานที่ในการใช้สารเสพติดมาก คือ นั่งล้อมวงดื่มสุราบริเวณก่อสร้าง ในรถรับส่งและซื้อมาดื่มตามลำพังที่บ้าน แนวทางการลดการบริโภคสารเสพติดตามมุมมองของคนงานก่อสร้าง ได้แก่ 1) การเพิ่มพูนความรู้ 2) การเข้าถึงสื่อสาธารณะ 3) การสร้างแรงจูงใจ 4) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 5) ให้การปรึกษาอย่างต่อเนื่อง 6) การร่วมเรียนรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนงานก่อสร้างในการลดการบริโภคสารเสพติด ได้แก่ 1) การสร้างพันธสัญญา 2) เพื่อนเตือนเพื่อน 3) สร้างสรรค์กิจกรรมยามว่าง 4) การประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อให้เห็นถึงโทษของสารเสพติด 5) ปรับเปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ใช้สารเสพติด 6) ร่วมสร้างเครือข่ายการผลิตคู่มือลดการบริโภคสารเสพติดเผยแพร่

คนงานก่อสร้างได้เริ่มเสริมสร้างพลังอำนาจให้ตนเอง โดยการวิเคราะห์ตนเอง สังเคราะห์แนวทางการแก้ไข ปัญหาการบริโภคสารเสพติดตามที่เสนอซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้นำสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนงานก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โอกาสสร้างสังคมที่ปลอดสารเสพติดต่อไป

คำสำคัญ: การบริโภคสารเสพติด การลดการบริโภคสารเสพติด คนงานก่อสร้าง

Abstract

This participatory action research was conducted with the aims to augment construction workers' capacities in analyzing the experience related to substance use and control of substance use and to synthesize strategies in lowering substance use that were compatible with the needs of construction workers in the Khon Kaen metropolitan area. The experiential analysis revealed that construction workers had used methamphetamine,

* รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

alcohols and cigarettes. At present, however, three types of substances were being used including alcohol, cigarette and “power boost” beverages. Construction workers reasoned that these substances helped them relax, reduced stress and were often used when partying with friends and during local festivals and fairs. Substance use usually took place in a drinking sitting-circle at the construction sites, on board the workers’ transporting vehicles and privately at home. Strategies to reduce substance use in construction workers’ perspective included 1) increasing knowledge, 2) increasing accessibility to public media, 3) promoting motivation, 4) building learning network, 5) continuing counseling, and 6) learning together with all stakeholders.

The development of construction workers’ capacities in controlling substance use included such activities as 1) substance control contract making, 2) peers reminding peers, 3) creating constructive free-time activities, 4) public relation to reflect the negative consequences of substance use, 5) modification of personal values in not using the substances, and 6) building a network to create and distribute the substance control manual.

Construction workers empowered themselves by means of self-analysis and the synthesis of strategies to control substance use. The more important matter was that these efforts must be continually supported to further enhance the construction workers’ capacities in substance control for the substance-free society in the future.

Keywords: Substance use, Substance control, Construction workers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้อุตสาหกรรมการก่อสร้างกลายเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาและทำให้ความต้องการแรงงานก่อสร้างมีมากขึ้น^{1,2} กลุ่มแรงงานก่อสร้างถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ แต่ส่วนมากเป็นแรงงานนอกระบบที่รัฐไม่ได้เข้ามาดูแล แรงงานก่อสร้างจึงเป็นพลังอันสำคัญยิ่งต่อขับเคลื่อนสังคมที่หล่ออยู่เบื้องหลังการพัฒนา³ และตกอยู่ภายใต้สภาพของคนทำงานหนัก เร่งรีบ ใช้กำลังมาก ประกอบกับภาวะบีบคั้นให้เกิดความเครียดทางเศรษฐกิจจากการมีรายได้น้อย จึงทำให้คนงานก่อสร้างมีการใช้สารเสพติดหลายชนิด^{4,5} ปี พ.ศ. 2544 ในช่วงก่อนประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด คนงานก่อสร้างต้องกินยาบ้า แต่ ในช่วงหลังการปราบปรามทำให้ยาบ้ามีราคาแพงและรายได้ประชากรน้อยลง ทำให้คนงานก่อสร้างหันมาดื่มสุราและสูบบุหรี่มากขึ้น เนื่องจากไม่ผิดกฎหมาย และราคาไม่แพงมาก และต้องการใช้เพื่อสังสรรค์และคลายเครียด

นอกจากนั้นจากการศึกษา พบว่า คนงานก่อสร้างให้เหตุผลว่า การดื่มสุราทุกวันเพื่อเพิ่มความอยาก

อาหาร^{6,7} การสูบบุหรี่และดื่มสุราเป็นประจำของคนงานก่อสร้างมักนำไปสู่ปัญหาทะเลาะวิวาท มีปัญหาครอบครัว และสังคม และคนงานก่อสร้างมีปัญหาการติดสุรา⁸ คนงานก่อสร้างยังไม่ตระหนักว่า การดื่มสุราและการสูบบุหรี่เป็นอันตรายและก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ และสังคม นอกจากนั้นยังเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำตนเองไปสู่การใช้สารเสพติดตัวอื่น ๆ ที่ร้ายแรงและผิดกฎหมาย

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิภาพการบริโภคและการลดบริโภคสารเสพติดของคนงานก่อสร้าง ซึ่งคาดว่าจะได้อรรถความรู้ที่สามารถนำไปใช้เพื่อการสร้างวัฒนธรรมของสังคมแรงงานที่ปลอดการบริโภคสารเสพติด มีจิตสำนึกและสร้างกระแสต่อต้านการใช้สารเสพติด ตลอดจนกระตุ้นเตือนให้คนงานก่อสร้างเกิดความตระหนักถึงพิษภัยของสารเสพติด มีความรู้ มีส่วนร่วมในการดูแลตนเองและจะส่งผลให้คนงานก่อสร้างมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาประสิทธิภาพการบริโภค และการลดการบริโภคสารเสพติด บริบทที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลา

ประเภท เหตุผลของการบริโภคสารเสพติด ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดของคณงานก่อสร้าง

2) วิเคราะห์ความต้องการและแนวทางในการลดการบริโภคสารเสพติดจากคณงานก่อสร้าง

3) สังเคราะห์วิธีการลดการบริโภคสารเสพติดโดยการใชักระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ได้แนวทางการควบคุมการบริโภคสารเสพติดในคณงานก่อสร้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นผลการวิจัยระยะแรกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Primarily study of Participatory Action Research) เรื่อง “การศึกษาสถานการณ์การบริโภคและเสริมสร้างศักยภาพการลดการบริโภคสารเสพติดในกลุ่มคณงานก่อสร้าง”

การเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นคณงานก่อสร้างที่มีการทำงานในเทศบาลนครขอนแก่น

วิธีการศึกษาใช้แบบผสมผสาน (Mixed method) ทั้งวิธีการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้การสัมภาษณ์คณงานก่อสร้าง 100 คน ตามเครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีผู้เชี่ยวชาญดูความถูกต้องของเนื้อหา 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวนและร้อยละ

วิธีเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกคณงานก่อสร้างทั้งที่เป็นแรงงานรับจ้าง หัวหน้าคณงาน และผู้รับเหมาที่ทำงานก่อสร้างด้วย มีการสนทนากลุ่มคณงานก่อสร้าง 3 ครั้ง ๆ ละ 10 คน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าสรุปแนวทางการลดการบริโภคสารเสพติดตามมุมมองของคณงานก่อสร้าง และนำเสนอต่อเวทีประชุมเครือข่ายผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาวิธีการลดการบริโภคสารเสพติด

ผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุน อำนาจความสะดวกและกระตุ้นให้คณงานรับรถบรรทุกอ้อยมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้สารเสพติดอย่างอิสระ (Democracy dialogue and reflective) และพัฒนาการเรียนรู้ของคณงานรับรถบรรทุกอ้อยในการร่วมวิเคราะห์สถานการณ์การบริโภคสารเสพติดตามมุมมองของเจ้าของปัญหา (Emic view) มุ่งเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ในระดับกลุ่มเพื่อให้เกิด

การสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังสารเสพติดในกลุ่มคณงานก่อสร้างต่อไป

ผลการวิจัย

1. ลักษณะประชากรของคณงานก่อสร้าง คณงานก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเพศชาย ร้อยละ 70.0 มีอายุต่ำสุด คือ 23 ปี สูงสุดคือ 64 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 74.0 และด้านการรักษาพยาบาล มีบัตรประกันสุขภาพของบุคคลที่รัฐรักษาให้ฟรีทุกคน แต่ไม่เคยใช้ในการตรวจสอบสุขภาพประจำปี และส่วนมากเจ็บป่วยที่ซื้อยารับประทานเอง เนื่องจากไม่มีเวลาไปรับบริการสุขภาพ

2. บริบทและวิถีชีวิตของคณงานก่อสร้างที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด คณงานก่อสร้างในจังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินชีวิตต่างจากแรงงานด้านอื่น นอกจากนั้นยังมีความเกี่ยวข้องกับสารเสพติดหลายลักษณะที่เป็นความเฉพาะ ดังนี้

2.1 คณงานก่อสร้างเดินทางไปกลับทุกวัน จากบ้านถึงที่ก่อสร้างในเมืองโดยมีบุหรีและเหล้าเป็นเครื่องชูกำลังก่อนและหลังทำงาน คณงานก่อสร้างจะมีการเดินทางไปกลับทุกวันจากบ้านถึงที่ก่อสร้าง โดยส่วนมากพักอยู่ที่บ้านของตนเองทั้งในพื้นที่ชนบทและกึ่งเมืองกึ่งชนบท จึงมีการออกเดินทางตั้งแต่เช้าตรู่มาทำงานรับจ้างก่อสร้างในเมือง ส่วนมากใช้รถที่นายจ้างหรือผู้รับเหมาจัดมารับ มีส่วนน้อยที่คณงานรวมกันเหมารถไปทำงานเอง รถที่ใช้ส่วนมากเป็นรถบรรทุกกระบะหกล้อ หรือปิกอัพสี่ล้อที่อัดกันแน่นจนเป็นภาพชินตาของผู้พบเห็น ในช่วงเช้าที่รถบรรทุกคณงานผ่านไปจึงเห็นว่าคณงานก่อสร้างบางคนนั่งสูบบุหรีมาในรถแบบสบายใจ โดยไม่สนใจคณงานเพศหญิงที่นั่งอัดมาด้วยในรถคันนั้น ส่วนในเวลาเย็นคณงานชายบางรายยกขวดเครื่องดื่มชูกำลังดื่มและสูบบุหรีอย่างร้อนรนเหมือนจะเรียกกำลังให้ออกมาชดเชยที่ถูกใช้ไป แต่เพศหญิงเลือกที่จะนั่งหลับขณะเดินทางกลับบ้านพบว่า คณงานก่อสร้างมีวิถีการเดินทางประจำวันไม่สนใจความปลอดภัย ขอให้ไปได้และตำรวจไม่จับก็พอ และเหตุผลที่ให้อำนาจการใช้บุหรีและเครื่องดื่มชูกำลังระหว่างทางคือเพื่อผ่อนคลายและเพิ่มพลังในการทำงาน

“ภาพชายวัยกลางคนนั่งยองๆ อยู่หน้างานก่อสร้างในช่วงเช้าก่อนทำงาน ล้วงซองบุหรี่มาสูบ จาก การถามบอกว่าต้องอัดให้เต็มปอดก่อนทำงาน โน่นเที่ยง และหลังเลิกงานจึงจะได้สูบอีก” “พวกผู้หญิงไม่ดื่ม เครื่องดื่มชูกำลังนะ ในช่วงเช้าหรือเย็นเขาก็นอนหลับไป ไม่สูบบุหรี่ผู้หญิงทำงานเบากว่าผู้ชาย เขาคงไม่เครียด เห็นช่วงทุกวันทั้งไปและกลับ...” (สัมภาษณ์ชาย 42 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 5 ปีแล้ว)

2.2 ก่อนทำงานถูกห้ามดื่มเพื่อป้องกัน อุบัติเหตุ หลังเลิกงานจึงดื่มผ่อนคลายเป็นเกือบทุกวัน มี คนงานที่เดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ มีความเป็น ส่วนตัวมากไม่ต้องรอใคร กลุ่มนี้หลังเลิกงานจะมี ตัวแทนกลุ่มเดินไปซื้อเหล้าขาวบุหรี่และเครื่องดื่มชูกำลัง มาเย็นแจกันและคุยกันอยู่ระยะหนึ่งจึงแยกย้ายกัน กลับเมื่อเครื่องดื่มหมด ไม่มีกับแกล้ม เป็นการดื่ม เบรียวๆ จากการสัมภาษณ์ ได้ข้อเท็จจริงเพิ่ม คือ มีการ ดื่มหลังเลิกงานเกือบทุกวัน แต่ดื่มไม่มาก เพราะไม่มีเงิน แต่ที่ต้องดื่มเพราะเชื่อว่าช่วยเพิ่มพลังเพิ่มความสดชื่น เจริญอาหารกินข้าวอร่อย หลับสบาย ส่วนก่อนและ ระหว่างทำงานไม่ดื่มเพราะทุกคนถูกสอนให้ระวัง อุบัติเหตุจึงเป็นข้อตกลงระหว่างผู้รับเหมาและคนงาน ว่าห้ามดื่ม และคนงานทุกคนเห็นด้วยกับเหตุผลนี้ จึง อาศัยการสูบบุหรี่ขอมใจให้สู้งานหนักทั้งเช้า เที่ยง เย็น

“เหนื่อย หนัก ร้อน เครียดครับขอสูบ ขอดื่ม หน่อยเออะจะได้กำลัง นอนหลับกินอร่อย” (สัมภาษณ์ หนุ่มโสด 22 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 2 ปีแล้ว)

2.3 คนงานก่อสร้างมีชีวิตที่ผสมผสานความ เป็นกรรมกรก่อสร้างในเมืองและชีวิตคนจนในชนบท จึงมีการล้างานและสังสรรค์ในวันบุญประเพณีของ หมู่บ้าน เนื่องจากคนงานก่อสร้างส่วนมากอาศัยอยู่บ้าน ของตนเองที่ชนบทแต่มาทำงานในเมือง ออกจากบ้านเช้า 07.00 น. ทำงาน 8.00 น. จนเย็นประมาณ 16.30 – 17.00 น. จึงได้เลิกงาน และกว่าจะเดินทางกลับถึงบ้าน ก็ได้เวลาอาหารเย็น ทำให้คนงานก่อสร้างไม่มีเวลาเป็น ส่วนตัวในการหุงหาอาหารส่วนมากจะหิวอาหารสำเร็จรูป กลับบ้าน จึงเป็นชีวิตที่ผสมผสานชีวิตทั้งในเมืองที่รีบเร่ง และชีวิตชนบทที่ไม่กระตือรือร้นกินอยู่สบายง่าย ๆ ซ้อมากิน แล้วก็นอน เข้าไปทำงาน วันไหนมีบุญประเพณี

ก็หยุดไปร่วมทำบุญในหมู่บ้าน บ่ายสังสรรค์กันจึง ดื่มกันหนัก ดังนั้นการมาเป็นคนงานก่อสร้างต้องปรับตัว ให้เกิดความเหมาะสมกับเวลาที่เร่งรีบ

“เข้ากินกาแฟ บางวันไม่กิน บางวันข้าวเหนียว หมูปิ้ง สายแล้ววิ่งลูกเดียว..ออกแต่เช้าไม่มีเวลาดูแล งานบ้านและดูแลลูก สามีกี่ไปด้วย เที่ยงก็ซื้อกินเลย ข้าวแกงจานด่วน หรือ ก๋วยเตี๋ยว (รถมอเตอร์ไซด์ลาก ก๋วยเตี๋ยวมายาให้) เย็นมาก็ซื้อมา รับประทาน นอน ไม่งั้นจะเพลีย ไม่มีเวลามานั่งดื่มหรืออก ผู้ชายเขาก็กิน คนละก๊ับ บางทีก็แบ่งให้ผู้หญิง ซื้อหงส์ขวดหนึ่ง (สุราขาว 40 ดีกรี) ก็แบ่งชายหญิงทั้งรถ” (สัมภาษณ์สตรี 37 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 5 ปีแล้ว)

2.4 คนงานก่อสร้างกลับบ้านมีดีพร้อม อาหารถุงและเหล้าขาวหนึ่งจอก จากการสังเกต ระหว่างที่คนงานสตรีซื้อกับข้าวก่อนขึ้นรถกลับบ้านพบว่า คนงานชายแวะซื้อเหล้าขาว (สุราสี่ลิบตีกรี) ดื่มคนละ 1-2 แก้วเล็ก ๆ คนงานเรียกจอกหรือ เป๊ก ๆ ละ 30 ซีซี มีบางรายดื่มผสมกับเครื่องดื่มชูกำลัง เช่น กระทั่งแดง เอ็มร้อย เป็นต้น ซึ่งคนงานเชื่อว่าจะช่วยให้รับประทาน อาหารให้อร่อยและนอนหลับสนิทจะได้มีแรงทำงานใน วันต่อไป

“ทุกคนต้องกินอาหารถุงเพื่อพุงเศรษฐกิจ แต่ ชีวิตจะแข็งแรงต้องดื่มบ้าง..หัวเราะ..(ดื่มสุรา) เพื่อเจริญอาหารและนอนดี เหล้าขาวนี่ละ ไม่กินหรือก เบียร์..แพง.. เหล้าสี่ลิบไม่ต้องพุดถึงแพงมากไม่ต้อง แสงหา ถ้าเพลียมากก็ดื่มเอ็มร้อย ลิโพ กระทั่งแดงไป ด้วยแล้วก็หลับดี นี่เพื่อนแท้ของคนชายแรง” (สัมภาษณ์ ชาย 42 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 10 ปี แล้ว)

2.5 คนงานก่อสร้างมีสองอาชีพหลัก คือ เกษตรกรและกรรมกร คือ 1) ทำนาของตนเอง หรือ ขอกทำร่วมกับญาติและรับจ้างทำนา 2) รับจ้างก่อสร้าง จึง พบว่า บางช่วงคนงานก่อสร้างมีการลาหยุดงานก่อสร้าง ไปทำนา หรือไปเกี่ยวข้าว พอว่างจากฤดูทำนาจึงมา รับจ้างก่อสร้าง มีคนงานก่อสร้างบางส่วนที่เลือกไป รับจ้างเกี่ยวข้าวแทนการรับจ้างก่อสร้าง กลุ่มนี้เป็นสตรี รักสนุกได้ดื่มได้กิน (ดื่มสุรา) ไปเกี่ยวข้าวมีเพื่อน งานไม่หนักมาก และเป็นกลุ่มที่ไม่มีฝีมือด้านใดเฉพาะ ส่วนช่างผู้ชายมีฝีมือเฉพาะส่วนมากยังต้องทำงาน

ก่อสร้างช่วยผู้รับเหมา ไม่เลือกการหยุดไปทำนาช่วยครอบครัวมากนัก

“รับจ้างเกี่ยวข้าวมันสนุกกว่ามาหิ้วกระป๋องปูนทรายขึ้นลง พอหน้าทำนาก็ไปดำนา พอช่วงเกี่ยวข้าวก็ไปเกี่ยว มีหลาย ๆ คนสนุกกว่า ได้ต็ม ได้กิน (ต็มสุรา) เจ้าของนาเลี้ยง ก่อสร้างผู้รับเหมาที่เลี้ยงนะ แต่นาน ๆ ครั้งต้องนั่งร่วมวงตอนเลิกงานวันไหนกินก็เสียเวลาเย็น ๆ กลับบ้านดีกว่า (สัมภาษณ์สตรี 42 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 3 ปี)

2.6 สัมพันธภาพของคนงาน คนคุมงาน ผู้รับเหมา มีการอุปถัมภ์เป็นญาติและเปรียบเหมือนเป็นญาติกันมานาน จึงร่วมฉลองกันบ่อยเมื่อได้รับเงินและรับงานใหม่ คนงานก่อสร้างส่วนมากเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน เป็นญาติเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เล็ก มีความสนิทสนมกับผู้รับเหมาและคนคุมงาน หัวหน้าคนงาน จึงรับและชวนกันมาทำงานด้วย ซึ่งมีความเกรงใจ ความเคารพ และความไว้วางใจกัน แม้ว่าจะเป็งานที่ไม่มีสัญญาจ้าง ไม่มีการบังคับหรือสัญญาว่าจะทำงานด้วยกันนานเท่าไร แต่กลุ่มนี้จะห่วงใย อาหารต่อกัน จึงไม่หวาดระแวงว่าจะมีการโกงค่าแรง หรือการประท้วงหยุดงานไม่ทำงาน แต่ความไม่แน่นอนที่เกิดกับเขาทั้งหลาย คือ เจ้าของกิจการหรืออาคารที่เป็นคนจ้างให้ไปก่อสร้างว่าจะโกงเขาหรือไม่ และความไม่แน่นอนที่ทุกคนไม่รู้อนาคตที่ชัดเจน คือ ความต่อเนื่องของงาน ว่าเสร็จงานนี้แล้วผู้รับเหมาจะได้งานอีกหรือไม่ มีความมั่นคงเพียงใด ดังนั้นเมื่อผู้รับเหมาได้เงินมาจึงรีบจ่ายค่าแรง และเมื่อมีงานรับเหมาใหม่ต่อจากงานเดิมจึงถือว่าสองอย่างนี้เป็นข่าวดีสำหรับเครือข่ายหรือองค์กรแรงงานที่ไม่เป็นทางการนี้ ดังนั้นจึงมีการฉลองกันอย่างมีความสุขกับข่าวดีดังกล่าว และการฉลองนั้นจะมีการดื่มสังสรรค์กันโดยผู้รับเหมาเป็นเจ้าภาพทุกครั้ง จึงเป็นความดีที่เกื้อหนุนจนองค์กรนี้อยู่ได้ด้วยระบบอุปถัมภ์ที่เกิดตามธรรมชาติ ไม่ได้ก่อสร้างขึ้นเป็นทางการ

“อาชีพกรรมกรก่อสร้างมีความไม่แน่นอน เพราะบางครั้งคนจ้างเขาก็ให้เงินช้า ให้เงินน้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ และเราก็มิงานไม่ต่อเนื่อง แต่เราก้ร่วมกันทำเกือบจะว่าเป็นบริษัทนั่นละ เพราะเราอยู่กันมานานเป็นพี่น้องญาติกัน เป็นเพื่อนมาจากบ้านเดียวกัน รับกันมาเป็นหมู่บ้าน ก็รักกันครับ ไม่โกงกันหรอก เราได้เงิน ได้งาน

ก็ดีใจ ฉลอง ๆ...ก็ดื่มครับ สูบครับ ก็ฉลองครับ” (สัมภาษณ์ชาย 52 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 12 ปี)

2.7 กลุ่มคนงานก่อสร้างที่เป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่มีหลักประกันการตกงาน จึงมีความเครียดทั้งงานและรายจ่ายส่วนครอบครัวซึ่งเป็นสาเหตุให้ใช้สารเสพติดเพื่อคลายเครียด กลุ่มคนงานก่อสร้างเป็นแรงงานนอกระบบ ที่ไม่มีบริษัทก่อสร้างสังกัดที่แน่นอน แต่กลุ่มคนทั้ง 100 คน ยังมีเครือข่ายกันที่แน่นแฟ้น และส่งคนงานให้กัน เกื้อหนุนเป็นองค์กรนอกระบบที่ราชการไม่ได้เข้ามาดูแล กลุ่มนี้จึงไม่มีสวัสดิการการกักขัง จึงต้องต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจด้วยตนเองในการหารายได้ มีการทำงานนอกเวลาตามที่ผู้รับเหมาต้องการระดมกำลัง ทั้งนี้เพื่อหาเงินให้มากขึ้นด้วย โดยเฉพาะช่วงที่ครอบครัวมีค่าใช้จ่ายสูง เช่น ช่วงเปิดภาคเรียนของบุตร คนงานก่อสร้างจึงพึ่งสารเสพติดโดยเฉพาะบุหรี่ประชื้อว่าบุหรี่ปช่วยเพิ่มแรงเพิ่มกำลัง ทำงานทน แต่อย่างไรก็ตามมีคนงานบางส่วนที่ประหยัดเพื่อครอบครัวจึงจำกัดการใช้สารเสพติดดังกล่าวทั้งนี้คนงานให้เหตุผลว่าต้องช่วยครอบครัวประหยัด

“เครียดครับ ทำงานหนักก็เครียดอยู่แล้ว ต้องทำล่วงเวลา หาเงิน และบางทีค่าใช้จ่ายก็มาก ยิ่งช่วงลูกเปิดเรียน ก็คิดมาก บุหรี่ปก็ช่วยได้บ้างนะ ผมไม่ดื่มมากหรอก นิดหน่อยเวลาหัวหน้าเลี้ยง เพราะต้องให้เงินกับครอบครัว” (สัมภาษณ์ชาย 38 ปี มาทำงานก่อสร้างกับผู้รับเหมารายนี้ 5 ปี มีลูกเรียนมัธยม 2 คน)

3. สถานการณ์การใช้สารเสพติดในกลุ่มคนงานก่อสร้าง ได้อธิบายผ่านพฤติกรรมการณ์ดื่มสุรา สูบบุหรี่และการใช้สารเสพติดอื่นของคนงานก่อสร้าง สถานที่ในการใช้สารเสพติด ผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเสพติดของคนงานก่อสร้าง ดังนี้

3.1 พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของคนงานก่อสร้าง พบว่า 1) อัตราการบริโภคสารเสพติด ปัจจุบันคนงานก่อสร้างมีการบริโภคสารเสพติด 3 ชนิด ได้แก่ สุรา บุหรี่ และเครื่องดื่มชูกำลัง ดื่มสุรา ร้อยละ 81.0 สูบบุหรี่ ร้อยละ 61.0 และดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง ร้อยละ 52.0 ในปัจจุบันไม่มีการใช้สารเสพติดอย่างอื่น 2) ปัจจัยกระตุ้นให้ใช้สารเสพติด คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่ระบุว่า

ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความอยากใช้สารเสพติด คือ เพื่อผ่อนคลายความเครียด ร้อยละ 58.0 3) การบริโภคสารเสพติดครั้งแรกของคนงานก่อสร้าง พบว่า คนงานก่อสร้างใช้สารเสพติดครั้งแรกส่วนใหญ่ คือ สุรา ร้อยละ 56.7 บุหรี่ ร้อยละ 43.3 อายุที่เริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกอยู่ระหว่าง 12-14 ปี ร้อยละ 61.1 4) แบบแผนการบริโภคสารเสพติด คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่ดื่มสุราในบุญประเพณี ร้อยละ 39.5 การสูบบุหรี่ พบว่า สูบทุกวันในเวลาทำงาน ร้อยละ 47.1 และพฤติกรรมการใช้เครื่องดื่มชูกำลัง คือ ดื่มทุกวัน ร้อยละ 82.7 นอกจากนี้คนงานก่อสร้างเคยใช้ยาบ้าถึงร้อยละ 35 ขณะนี้เลิกได้แล้วอย่างสิ้นเชิง

พฤติกรรมการดื่มสุราของคนงานก่อสร้างมีความคล้ายคลึงกัน จนเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่นิยมดื่ม คือ 1) ประเภทของสุราที่นิยมดื่ม ได้แก่ เบียร์และเหล้าขาว 40 ดีกรีผสมกระเทียมแดง นอกจากนี้คนงานก่อสร้างบางกลุ่มได้กลับมาที่บ้านและชวนกันนั่งดื่มเหล้าก่อนที่จะกลับบ้าน เพื่อช่วยให้หายเหนื่อย ส่วนคนงานก่อสร้างที่เป็นเพศหญิงนิยมดื่มเบียร์ในวันหยุดงาน เพื่อสังสรรค์ ผ่อนคลายความตึงเครียด 2) เวลาที่นิยมดื่มมากที่สุด คือ ยามเย็นหลังเลิกงาน มีการรวมกลุ่มกันดื่มสุราที่หน้างาน ขณะรอรถมารับ บางคนที่อยู่ไกลประมาณในการดื่มเหล้าก็จะดื่มไม่มาก ทำให้ไม่เมา มีบางคนที่ตั้งใจจะมา เพื่อนคนงานต้องนำขึ้นรถพาลกลับบ้าน บางคนเมาจนวันต่อมาไม่สามารถมาทำงานได้ บางคนขาดงานไปหลายวัน ใช้เงินหมดค่อยกลับมารับจ้างใหม่ สำหรับบุหรี่ มีการสูบในช่วงที่ว่างจากการทำงาน

3.2 ผลกระทบจากการใช้สารเสพติด จากผู้ใช้สารเสพติดอยู่ ณ ปัจจุบัน มีคนงานก่อสร้างที่มีการเจ็บป่วยเป็นครั้งคราวถึงร้อยละ 49.2 มีผู้ที่น้ำหนักลดลง ร้อยละ 43.2 สมรรถภาพทางเพศเสื่อมลง ร้อยละ 38.3 สมรรถภาพของร่างกาย ประกอบอาชีพได้น้อยลง ร้อยละ 41.9 สภาพอารมณ์ขณะที่ใช้สารเสพติดอ่อนไหวง่าย ร้อยละ 39.5 และมีคนงานก่อสร้างมีรายได้แต่ละเดือนไม่ค่อยพอใช้ ร้อยละ 38.8 ส่งผลให้มีหนี้ ร้อยละ 49.0 เคยได้รับอุบัติเหตุจากงานก่อสร้าง ร้อยละ 43.2 และในรอบปีที่ผ่านมาเคยได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานก่อสร้าง ร้อยละ 37.0

4. ประสบการณ์และความต้องการลด ละ เลิก การบริโภคสารเสพติด พบว่า คนงานส่วนมากมีความประสงค์อยากเลิกใช้สารเสพติดทุกชนิด จากความต้องการลดค่าใช้จ่ายเพื่อการประหยัดเงินในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยมีรายละเอียดข้อค้นพบดังนี้

4.1 ประสบการณ์การลด ละ เลิก การบริโภคสารเสพติด พบว่า คนงานก่อสร้างที่เคยใช้กัญชา 2 คน สามารถเลิกได้เป็นระยะเวลา 20 ปีแล้ว ซึ่งคนงานก่อสร้างกลุ่มนี้มีความตั้งใจในการลดการใช้สารเสพติดเนื่องจากมีผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเสพติด ครั้งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเคยลองเลิกสารเสพติด ซึ่งผู้วิจัยประเมินการเลิกที่ระยะเวลา 1 เดือน และพบว่า มีคนงานก่อสร้างที่สามารถเลิกใช้สารเสพติดและไม่กลับไปใช้อีก

คนงานก่อสร้างเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ครั้งที่ 1 ได้นาน เกิน 1 เดือน ร้อยละ 37.1 แต่เกือบทั้งหมดกลับมาใช้อีก และมี ผู้ที่พยายามเลิกอีกในครั้งที่ 2 ร้อยละ 30.0 ได้นานมากกว่า 1 เดือนอีก แต่ยังไม่ได้อีกจึงพยายามเลิกครั้งที่ 3 ร้อยละ 18.6 สุดท้ายพบว่า มีผู้เลิกสูบบุหรี่ ได้สำเร็จ 9 คน ร้อยละ 12.9 เป็นการเลิกได้โดยไม่กลับมาสูบอีก อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ มีผู้ที่ไม่เคยเลิกสูบบุหรี่เลย ร้อยละ 50.0 คนงานก่อสร้างที่เคยดื่มสุรา 89 คน เคยพยายามเลิกดื่มครั้งที่ 1 ได้นานเกิน 1 เดือน จำนวน 26 คน ร้อยละ 29.2 แต่เกือบทั้งหมดกลับมาใช้อีก และมีผู้ที่พยายามเลิกอีกในครั้งที่ 2 ร้อยละ 23.6 ได้นานเกิน 1 เดือนอีก แต่ยังไม่ได้จึงพยายามเลิกครั้งที่ 3 ได้นาน 1 เดือน ร้อยละ 12.4 สุดท้ายพบว่า มีผู้ที่เลิกดื่มสุราได้สำเร็จ 8 คน เป็นการเลิกได้โดยไม่กลับมาดื่มอีก ร้อยละ 9.0 อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ มีผู้ที่ไม่เคยเลิกดื่มสุราเลย ร้อยละ 61.8 มีผู้ที่เคยใช้ยาบ้า 35 คน กลุ่มนี้เลิกได้โดยสิ้นเชิงโดยการเอาชนะใจตนเอง เลิกโดยทันที ไม่มีการลดขนาด แต่หยุดเลยหรือที่เรียกว่า “การหักดิบ” คนงานก่อสร้างให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เดิมยาบ้าเคยหาได้ง่าย คนงานก่อสร้างต้องทำงานล่วงเวลาบ่อย การใช้จ่ายผสมน้ำดื่มและดื่มด้วยกันหลาย ๆ คน จึงเป็นเรื่องที่เคยทำ ทำเพื่อให้ทำงานหนัก อดทน ทำนานได้ แต่เมื่อมีการปราบปรามอย่างจริงจังและมีการฆ่าตัดตอนด้วย คนงานก่อสร้างจึงต้องเลิกใช้ เพราะอันตรายอาจถึงตัว

4.2 เหตุจูงใจหรือเงื่อนไขที่ทำให้เลิกสารเสพติดได้สำเร็จ คนงานก่อสร้าง 100 คน ผู้ที่เคยใช้และเลิกได้สำเร็จโดยไม่ใช้สารเสพติดทุกชนิด 36 คน ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจหลาย ๆ ด้านผสมผสานกัน โดยระบุว่าทั้งหมดอาศัยแรงจูงใจที่เกิดจากการได้รับการขอร้องจากคนรัก ร้อยละ 31.0 ต้องการการประหยัดเงินในการใช้ซื้อสารเสพติด ร้อยละ 30.0 ตั้งใจเลิกเอง ร้อยละ 18.0 ความศรัทธาในศาสนา ร้อยละ 17.0

4.3 ความต้องการลด ละ เลิก การบริโภคสารเสพติด คนงานก่อสร้างมีความต้องการลดละเลิกสารเสพติดทุกชนิด แต่ทำไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสารเสพติดทุกชนิดเลิกได้ด้วยใจ และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การบริโภคสารเสพติดทุกชนิดเป็นการเสียเงินเปล่า ควรเลิก จะเป็นผลดีกับตนเองและเป็นตัวอย่างแก่บุตรหลาน ซึ่งเหตุผลที่ยอมแพ้การเลิก คือ การใจอ่อน เลิกไม่ได้ คนงานก่อสร้างจึงต้องการการสนับสนุนในการเลิกใช้สารเสพติดให้ได้ โดยต้องการได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

1) กลุ่มคนงานก่อสร้างด้วยกัน คนงานก่อสร้างให้ข้อคิดเห็นในการประชุมตรงกันว่า กลุ่มคนงานก่อสร้างด้วยกันเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากที่สุด จะต้องพัฒนาให้กลุ่มนี้ซึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน คือ บางครอบครัวมาทำงานก่อสร้างด้วยกันทั้งสามีและภรรยา บางครอบครัวมีบุตรมาด้วย นอกนั้นก็เป็นผู้เป็นญาติ เป็นเพื่อน เคยเรียนมาด้วยกัน ซึ่งส่วนมากเป็นคนหมู่บ้านเดียวกัน รวมทั้งหัวหน้างานหรือผู้คุมงานและผู้รับเหมา จนเป็นเสมือนญาติกัน เดิมทีที่ชวนกันบริโภคนั้นเนื่องด้วยความสนิทสนมกันจึงชักชวน หรือ นำมาฝากกัน แบ่งกันบริโภคสารเสพติด เช่น สุราเมื่อซื้อเหล้าขาว 40 ดีกรี ต้องมีการแบ่งกันดื่ม ดังนั้นจึงควรปรับเปลี่ยนจากกลุ่มนี้เลย

“เวลาเราศูกันทุกคนก็อยากเลิกนะ คนงานผู้หญิง นี้อยากให้เลิกมาก เขาหมิ่น ต่อไปเราก็คูยกัน สัญญากัน บอกกัน เตือนกัน แม้ว่าตอนนี้เรายังไม่มีใครเคยได้รับการอบรม เราฟังคนที่เลิกได้ เราก้เห็นแล้วว่ามีความหวัง สอนกันจากการกระทำนี้ละ เราก้อายุมากขึ้น ร่วมมือเตือนกันให้เลิก ลูกหลานที่มันมาทำงานกับเรา มันจะได้ไม่มีตัวอย่าง จะได้เก็บเงินได้มาก ไม่ลำบาก เอาเงินใส่ขวดเหล้าเหมือนพวกเรา” (ประชุมเครือข่าย 12/8/50)

2) การสร้างกลุ่มเครือข่ายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนงานก่อสร้างด้วยกัน ข้อเท็จจริงประเด็นนี้เกิดขึ้นแล้วตามธรรมชาติ เนื่องจากคนงานก่อสร้างกลุ่มนี้เป็นแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสัญญาจ้าง ไม่ต้องเขียนใบสมัครหรือใบลาออก ใบลางาน ไม่มีสวัสดิการจากรัฐ ไม่มีคนของรัฐเข้ามาดูแล แต่กลุ่มนี้มีเครือข่ายกันจากสายเลือด สายเพื่อน และเป็นคนบ้านเดียวกัน ความสัมพันธ์จึงเป็นเช่นองค์กร แต่เป็นองค์กรที่อิสระมีการจดทะเบียน มีความเอื้ออาทร เกื้อหนุนกัน ตามประเพณีอีสาน มีการหยุดพักงานตามสภาพภูมิอากาศ เช่น หยุดดำนานาเมื่อฝนมามาก หยุดตามบุญประเพณี เพื่อไปทำหน้าที่สมาชิกหมู่บ้าน ดังนั้นกลุ่มนี้จึงพร้อมที่จะดูแลกัน หากเปลี่ยนทิศทางจากเป็นกลุ่มชวนกันบริโภคมาเป็นกลุ่มเฝ้าระวัง ป้องกันและต่อสู้กับสารเสพติดแทน

การสร้างเครือข่ายดูแลกัน ควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาอบรมให้ความรู้เรื่องสารเสพติดแก่คนงานก่อสร้าง และเชื่อมการประสานความช่วยเหลือ เช่น เมื่อมีประเด็นปัญหาเมื่อเลิกใช้ หรือการชดเชยเวลาว่างหากไม่ร่วมวงกันดื่ม เป็นต้น

“กลุ่มคนงานก่อสร้างส่วนมากเป็นญาติ เป็นเพื่อน เป็นคนบ้านเดียวกัน นุ่งรถมาคันเดียวกัน ถ้าได้คุยกันเรื่องนี้จะดี พอเราฟังกันก็เห็นว่าคนที่เลิกได้ นี้เขาสู้นะ เราเจอปัญหาเหมือนกันนั่นละ เปลืองเงิน เพื่อนญาติก็ต้องเตือนกัน เพราะมันก็อันตรายจริง ๆ ตกลงชั้นสองนี่ก็ตายได้” (สนทนากลุ่ม 12/8/50)

3) ครอบครัว คนงานก่อสร้างบางส่วนที่ครอบครัวไม่ได้มาทำงานก่อสร้างด้วย มีความต้องการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลิกบริโภคสารเสพติด เพราะจากตัวอย่างของคนงานก่อสร้างที่เลิกได้ พบว่า มีครอบครัวเป็นแรงสนับสนุนทางจิตใจที่ดีมากครอบครัวเป็นทั้งเหตุปัจจัยให้อยากเลิก ทั้งความต้องการส่งเสริมด้านสุขภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว อย่างไรก็ตาม คนงานก่อสร้างมีข้อกังวลใจเรื่องคู่สมรสขาดทักษะการให้กำลังใจส่วนมากสิ่งที่ได้รับเป็นการว่ากล่าว ดู ด่า คัดโทษการไม่ให้ใช้เงินทั้ง ๆ ที่เป็นคนหาเงิน แต่ด้วยความจำเป็นของครอบครัว จึงหลงโทษที่คนงานใช้เงินไปกับการเสพยา บุหรี่และหาเงินให้ครอบครัวน้อย โดยเฉพาะรายที่มีปัญหาเมา

ประจำจนต้องลางาน พบว่า ครอบครัวยุคใหม่ไม่เคยใช้การให้กำลังใจ

“ครอบครัวต้องการให้เราลดนะ ถ้าจะเล็กเลยดูเขาคงจะดีใจ แต่ห่วงอยู่ว่า ต่อกันตลอดนี้จะเอาอะไรมาเป็นกำลังใจให้คนเล็ก เพราะจากที่ฟังคนเล็กได้นี้ครอบครัวเขารักกัน” (ชายวัย 43 ปี ทำงานก่อสร้าง 8 ปี สิบบุหรีเมื่อมีเพื่อน ต้มสุราก่อนนอน เล็กน้อย)

4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข คนงานก่อสร้างให้ข้อคิดเห็นในการประชุมตรงกันว่าอยากเลิกแต่ไม่เคยได้รับความรู้ที่แท้จริง ที่สำคัญคือการรักษาเป็นอีกประเด็นที่คนงานก่อสร้างต้องการ ประกอบกับการได้รับความรู้ที่ชัดเจน และอธิบายให้เชื่อมั่นว่าจะไม่มีอาการแทรกซ้อนหลังเลิกใช้บุหรีและสุรา ประเด็นปัญหา คือ กลุ่มคนงานก่อสร้างกลุ่มนี้เป็นแรงงานนอกระบบ ไม่มีสวัสดิการด้านการตรวจสุขภาพประจำปี มีแต่บัตรทองที่ต้องไปศูนย์สุขภาพชุมชนที่บ้าน ซึ่งจะเสียเวลามากกว่า จึงไม่มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพเลย ดังนั้นจึงต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้การเยี่ยมเยียนคนงานก่อสร้างที่หน้างาน ไม่ได้อบรมแต่ก็ควรหาเอกสารหรือไปแนะนำสั้น ๆ ได้ ทั้งนี้คนงานก่อสร้างต้องการความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด การเลิก โทษของสารเสพติดแต่ละประเภท และควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ร่วมกันกับผู้นำชุมชนผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุทัศน์ คู่มือที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น และคนงานก่อสร้างยังมีต้องการให้หน่วยงานด้านสุขภาพตรวจสุขภาพเบื้องต้น

“ทุกคนต้องการการรักษาที่ถูกต้อง เพราะรู้ว่าเราติดแล้ว จริง ๆ ประโยชน์ก็มีน้อยกว่าโทษนะ หากมียา มีวิธีการใดกินแล้วหายเลยจะดีที่สุด ผมขอคนแรกเลย และเชื่อว่าเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้มาก็ต้องการให้จ่ายเงินก็ได้นะ เพราะที่ซื้อกินหมดไปมากแล้ว”

5) กลุ่มผู้รับเหมาและหัวหน้าผู้คุมงานก่อสร้าง คนงานก่อสร้างส่วนมากมีความสัมพันธ์แนบแน่นประหนึ่งญาติกับผู้รับเหมาและหัวหน้าผู้คุมงานก่อสร้าง ทั้งความนับถือ เคารพ เกรงกลัว เกรงใจ เพราะเคยให้งานทำเมื่อว่างงาน ให้เงินล่วงหน้าเวลาจำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งเพิ่มเติมจากสัมพันธ์ภาพเดิมที่เป็นคนจากหมู่บ้านเดียวกัน เป็นญาติกัน ความสัมพันธ์ระหว่าง

กลุ่มคนงานก่อสร้างและผู้รับเหมารวมถึงหัวหน้าผู้คุมงานก่อสร้างจึงเป็นองค์การธรรมชาติที่เกิดขึ้นและคงอยู่ด้วยระบบอุปถัมภ์ ดังนั้นคนงานก่อสร้างจึงได้รับการเอาใจใส่จากผู้รับเหมาและหัวหน้าผู้คุมงานก่อสร้าง จากความเคารพ เกรงใจ และมีความเกรงกลัวด้วย แต่ปัจจุบันกลุ่มนี้ก็ยังขาดความรู้ด้านการเลิกสุรา บุหรี เช่นเดียวกับคนงานก่อสร้าง ดังนั้นคนงานก่อสร้างจึงระบุว่าผู้รับเหมาและหัวหน้าผู้คุมงานก่อสร้างเป็นกลุ่มที่ควรจะได้รับความรู้ หากกลุ่มนี้มีความรู้ด้านผลเสียทางสุขภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และกระตุ้นเตือนคนงาน หรือคิดหาแนวทางการป้องกัน การลดการบริโภคสารเสพติดจะเป็นสิ่งที่คนงานก่อสร้างต้องฟังและทำตามได้

“ผู้รับเหมา เป็นคนจ่ายงานให้พวกเราทุกวัน เขาจะดูว่าคนงานมีการเมาสารเสพติดอะไร ถ้ามีจะแยกให้มาทำงานชั้นล่าง จะแยกมาทำงานที่ปลอดภัย ป้องกันการตกตก ถ้าเมาเขาจะเตือน หรือหาข้อมูลมาให้ก็มีคนเชื่อเจ้านายนะ จึงคิดว่ากลุ่มนี้สำคัญ ถ้ากลุ่มนี้สนใจคนงานก็สนใจ ถ้ากลุ่มนี้เลี้ยงสังสรรค์และมีเหล้ามาคนงานก็เมาบ่อย” (ประชุมเครือข่าย 12/8/50)

6) กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนี้มีความสำคัญในการให้ความรู้แก่ประชาชน ให้มีความรู้ด้านการป้องกันสารเสพติดโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว คู่มือที่เข้าใจง่าย ๆ ให้ผู้นำชุมชนแจกประชาชน ซึ่งส่วนมากคนเข้าประชุมและคนรับฟังหอกระจายข่าว ส่วนมากไม่ใช้คนงานก่อสร้างเพราะกลุ่มคนงานก่อสร้างจะเหนื่อยไม่ได้ฟังข่าวสารที่เผยแพร่ทางหอกระจายข่าว ไม่ได้ไปร่วมประชุม แต่กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ร่วมรับทราบดังกล่าว เป็นญาติผู้ให้การดูแลช่วยเหลือแก่คนงานก่อสร้าง จึงควรให้เขาเป็นทูตนำสื่อเอกสารมาแจกนำความห่วงใยจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไปฝากนำความรู้ไปเผยแพร่ ดังนั้น กลุ่มผู้นำจึงเป็นผู้ที่ควรจะได้รับการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการลดการบริโภคสารเสพติดต่อไป

“ผู้นำชุมชนนี้ สำคัญ พวกเราเป็นชาวบ้านอาศัยในชุมชนมีความเกรงใจ ผู้นำ ต้องมีวิธีการมาช่วย.. ประชาสัมพันธ์.. พวกเราชอบมาในงานบุญ ประเพณี คนที่จะต้องเตือนให้เราเลิก ต้ม ให้เราทำงานปลอดภัย มีเงินเก็บให้ครอบครัว ควรเป็นคนในชุมชนผู้นำต้องเป็นพลังที่สำคัญในการต่อสู้จนสำเร็จ” (สนทนา)

กลุ่ม 12/8/50)

5. แนวทางการลดการบริโภคสารเสพติดตาม มุมมองของคณาณก่อสร้าง คณาณก่อสร้างได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพตามการรับรู้ของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน นอกกระบบทั้งด้านการเพิ่มพูนความรู้ การเข้าถึงสื่อสาธารณะ การสร้างเสริมแรงจูงใจ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และให้กำลังใจกัน รวมถึงการร่วมเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) การพัฒนาศักยภาพคณาณ คณาณก่อสร้างเสนอแนะให้มีการเสริมสร้างความรู้ด้านโทษและการเลิกใช้สารเสพติดและพัฒนาศักยภาพคณาณด้านการสร้างแรงจูงใจ ให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างค่านิยมใหม่ให้คณาณก่อสร้างมีความรู้ ความตระหนักในการเลิกใช้สารเสพติด สิ่งที่คณาณก่อสร้างต้องการ คือ วิธีการในการเลิกใช้สารเสพติด

2) การเผยแพร่สื่อให้คณาณเข้าถึง คณาณก่อสร้างเสนอแนะให้มีสื่อที่หลากหลาย ต้องการสื่อให้ความรู้ คือ สื่อหมอลำ หรือเพลง หรือละคร หรือสรภัญญ์ สื่ออื่น ๆ ที่เปิดทางวิทยุกระจายเสียงได้ จะได้นำไปเปิดฟังในขณะที่ทำงานไปได้ทั้งการคลายเครียดจากการสัมภาษณ์คณาณเสนอแนะเรื่องนี้ คือ ต้องการได้สื่อเผยแพร่ความรู้ ร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ คู่มือ ร้อยละ 26.0 คณาณก่อสร้างต้องการได้รับข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับสารเสพติด จากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีโฆษณา แต่ไม่บอกถึงโทษหรือวิธีการเลิกใช้สารเสพติด จึงอยากให้มีสื่อที่สามารถเปิดอ่านหรือเปิดดูและสามารถพกพาได้

3) การเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการเลิกใช้สารเสพติดที่ต้องการการเสริมสร้างแรงจูงใจให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง กลุ่มคณาณก่อสร้างจึงต้องการเสริมสร้างแรงจูงใจโดยสมาชิกครอบครัว/ญาติพี่น้อง ร้อยละ 52.0 รองลงมา คือ แรงจูงใจด้วยตนเอง ร้อยละ 38.0 นอกจากนี้คณาณก่อสร้างยังต้องการให้ครอบครัวเป็นหลักในการช่วยป้องกันและลดการใช้สารเสพติดให้แก่ตนเอง เพราะต้องการเลิกใช้สารเสพติดเพื่อต้องการอยู่กับครอบครัวและบุคคลที่ตนเองรัก *“ฝึกให้ครอบครัวรู้จักชมเชย ให้กำลังใจ และดูแลช่วยให้การรักษาได้ผลที่ดี”* *“ลูกและเมียเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องได้รับรู้และเป็นที่กำลังใจให้ หากจะเลิก”*

4) การสร้างแรงจูงใจจากสื่อโฆษณาและนโยบายของรัฐบาล ผู้เลิกสุราให้ข้อมูลว่า ได้เห็นโทษและผลกระทบของการดื่มสุราจากการดูสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์แล้วเกิดความรู้สึกกลัวถึงผลที่จะตามมาจากการดื่มสุราของตน หรือแม้แต่นโยบายของรัฐบาลที่นำลงสู่การปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จนได้ผลระดับหนึ่ง ทำให้เห็นความตั้งใจจริงจากทุกภาคส่วนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุราในฐานะที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งในสังคม มีความรู้สึกอยากร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองนโยบายรัฐบาล

5) ความต้องการสร้างเครือข่ายเลิกใช้สารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ส่วนใหญ่ต้องการสร้างเครือข่ายเลิกใช้สารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน คณาณก่อสร้างได้เสนอแนะแนวทางในการเลิกใช้สารเสพติด คือ ต้องการให้มีกลุ่มเพื่อนคอยตักเตือนไม่ให้ใช้สารเสพติด เพราะการใช้สารเสพติดส่วนใหญ่จะมีเพื่อนชวนให้กิน ดังนั้นการเลิกใช้สารเสพติดในกลุ่มคณาณก่อสร้าง ควรจะมีการสร้างกลุ่มเพื่อนให้คอยตักเตือนกัน

6) ความต้องการสร้างเครือข่ายเลิกใช้สารเสพติดร่วมกับผู้ใช้แรงงานประเภทอื่น คือ กลุ่มที่คณาณก่อสร้างต้องการมีเวทีเรียนรู้เพื่อสร้างเครือข่ายกันได้แก่ เจ้าของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง หัวหน้าคณาณเจ้าของสถานที่ก่อสร้าง ผู้นำในพื้นที่ที่มีกรอก่อสร้าง ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอแนะแนวทางว่า ต้องการสร้างกลุ่มให้ความช่วยเหลือกันและกันกับผู้ใช้แรงงานก่อสร้างด้วยกัน กลุ่มก่อสร้างที่เป็นบริษัทมีประกันภัยที่ถูกต้องตามกฎหมาย หากเชื่อมโยงกันได้ อาจจะนำมาซึ่งการเชื่อมโยงความช่วยเหลือ หรือสร้างความเข้าใจที่หลากหลายขึ้น จะทำให้การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับแรงงานกลุ่มอื่น เกิดผลต่อการปฏิบัติ ซึ่งน่าจะช่วยให้การใช้สารเสพติดในหมู่ผู้ใช้แรงงานลดลงได้ และคณาณก่อสร้างยังมองว่าจะทำให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาต่อไป

6. การสร้างเครือข่ายการป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มคณาณก่อสร้าง การวิจัยครั้งนี้ได้มีการขยายวงสนทนาจากระดับบุคคล จากการสัมภาษณ์เดี่ยวไปเป็นการคุยกลุ่มเล็ก ๆ 2-3 คน เป็นสนทนากลุ่ม 10 คน จนใช้เป็นการสนทนากลุ่มที่เชื่อมเครือข่ายได้ระหว่างหมู่บ้านในตำบลนั้น และทำงานกับผู้รับเหมา 3 กลุ่มที่

ทำงานก่อสร้างในเมืองขอนแก่น และผู้รับเหมารูจักกัน และเคยขอระดมคนงานช่วยเหลือกัน จึงเกิดเวทีคนงานก่อสร้างนอกระบบที่รัฐยังไม่ได้ยื่นความช่วยเหลือเข้าไป ถึง และยังมีประกันสังคมในการเป็นผู้ใช้แรงงาน แต่เป็นองค์กรธรรมชาติในระบบอุปถัมภ์นายจ้างและคนงานต่างรู้จักกันและเอื้ออาทร จุนเจือ ช่วยเหลือแบ่งทุก แบ่งสุขและร่วมสังสรรค์กันบ่อยๆ เมื่อเงินค่าแรงออก และได้รับการรับเหมาต่อเนื่อง จึงมีเวทีประชุมครั้งที่ 1 มีกลุ่มเรียนรู้ที่รวมนายจ้างหรือผู้รับเหมา ผู้คุมงาน หัวหน้าคนงาน คนงานก่อสร้างและสมาชิกครอบครัว จึงเป็นเวทีที่เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยกัน ดังนี้

1) การสร้างข้อตกลงร่วมกันของเครือข่ายคนงานก่อสร้าง คนงานก่อสร้างมีความตั้งใจในการเลิกใช้สารเสพติด “การสร้างสัญญาใจร่วมกัน” จึงเป็นวิธีการที่ที่ประชุมหวังว่าจะเป็นแรงจูงใจ เป็นเรื่องยึดเหนี่ยว เป็นแรงบันดาลใจช่วยทำให้คนงานก่อสร้างลดการบริโภคสารเสพติดได้ในอนาคต โดยที่สมาชิกที่ร่วมประชุมจะร่วมให้กำลังใจและคอยตักเตือนต่อไป

2) เพื่อนเตือนเพื่อน “เพื่อนคนงานก่อสร้างร่วมกันเตือนเพื่อน” เป็นวิธีการที่น่าจะสามารถทำได้หลายลักษณะ แต่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของคนงานก่อสร้าง ได้แก่ ลักษณะเครือข่าย “เพื่อนเตือนเพื่อน” 1) กลุ่มผู้เลิกเสพยาช่วยเพื่อน 2) เพื่อนคนงานก่อสร้างในหมู่บ้านเดียวกันเตือนกันลดบริโภคสารเสพติด 3) เพื่อนคนงานก่อสร้างที่หน้างาน 4) เพื่อนเตือนเพื่อน 5) เพื่อนช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อน

3) เครือข่ายครอบครัวช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหาจากการบริโภคสารเสพติด ครอบครัวได้ร่วมเป็นเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ร่วมคิดร่วมตัดสินใจในการสนับสนุนให้คนงานก่อสร้างเลิกการบริโภคสารเสพติด

4) หากิจกรรมทดแทนการแก้เหงาด้วยสารเสพติด คนงานก่อสร้างควรหันมาหาสิ่งอื่นชดเชยพลังงานและผ่อนคลายความตึงเครียด ความปวดเมื่อย และลดความเหงา

5) ผู้นำชุมชนหรือผู้รับเหมา ประชาสัมพันธ์ให้คนงานเห็นถึงโทษของสารเสพติด ถ้าคนงานก่อสร้างได้รับทราบถึงผลเสีย ทราบถึงความหวังโยที่พวกเขาทั้ง หลายอยากให้แก่กัน จะทำให้คนงาน

ก่อสร้างไม่ไปใช้สารเสพติดเพราะไม่เห็นประโยชน์ของการใช้สารเสพติดแต่เห็นผลเสียจากการใช้สารเสพติดมากกว่า

6) ปรับเปลี่ยนค่านิยมใหม่ที่คนใช้แรงงานแต่ไม่ใช้สารเสพติด คนงานก่อสร้างส่วนมากเห็นประโยชน์ของการใช้สารเสพติด และมีค่านิยมทางบวกต่อสารเสพติด

อย่างไรก็ตามกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ได้สนับสนุนให้มีการจัดเวทีให้กลุ่มคนงานก่อสร้างเข้าร่วมสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการลดการบริโภคสารเสพติดในกลุ่มคนงานก่อสร้าง ได้ร่วมกันวิเคราะห์และหาทางออกให้กับปัญหาดังกล่าว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนในกลุ่มคนงานก่อสร้างและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดกระบวนการและเครือข่ายการลดการบริโภคสารเสพติด ทำให้กลุ่มคนงานก่อสร้าง ได้รับรู้ถึงปัญหา ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา นำไปสู่การระดมสมอง การวางแผนพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน เกิดการการผลักดันให้มีการนำแนวทางที่พวกกลุ่มคนงานก่อสร้างได้ร่วมกันคิดขึ้นมานั้นไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม

การอภิปรายผล

บริบทและวิถีชีวิตของคนงานก่อสร้างที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด พบว่า คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเพศชาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท การเดินทางไปทำงานคนงานก่อสร้างเดินทางไปกลับทุกวันจากบ้านถึงที่ก่อสร้างในเมืองโดยมีบุหรีและเหล่า คือ เครื่องชูกำลังก่อนและหลังการทำงาน เหตุผลที่ให้สำหรับการใช้บุหรีและเครื่องดื่มชูกำลังระหว่างทาง คือ เพื่อผ่อนคลายและเพิ่มพลังในการทำงาน สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่พบว่า คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นเพศชายซึ่งมีความสามารถในงานก่อสร้างเฉพาะด้าน ทำให้ค่าแรงของชายและหญิงต่างกัน และผู้ชายมีร่างกายที่แข็งแรง จึงทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานที่ต้องใช้กำลังมาก ซึ่งคนงานก่อสร้างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยแรงงานตอนปลาย จึงมีสถานภาพสมรสคู่ส่วนมาก คนงานก่อสร้างส่วนใหญ่จะมีการศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่สูง เนื่องจากมีฐานะยากจน^{3,6} จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตของคน

งานก่อสร้างมีโอกาสใช้สารเสพติดที่เป็นสุรา บุหรี่และเครื่องดื่มชูกำลังเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจส่งผลให้คนงานก่อสร้างมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดสุราได้ ดังนั้นควรมีการหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้ เพราะถือว่าคนงานก่อสร้างเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ

สถานการณ์การใช้สารเสพติดของคนงานก่อสร้างพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของคนงานก่อสร้างสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่า การใช้สารเสพติดที่เป็นสุราและบุหรี่เมื่อติดต้องแล้วต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ และหยุดเสพไม่ได้ ทำให้ต้องเสียเงินในการซื้อบุหรี่และสุรามาบริโภค ส่งผลให้มีเป็นหนี้สิน^{9,10} จะเห็นได้ว่าการใช้สารเสพติดในกลุ่มคนงานก่อสร้างหลากหลายรูปแบบ การใช้สารเสพติดทั้งในเวลาทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และหลักเล็กลงงานเพื่อคลายความเครียด และการใช้สารเสพติดเพื่อรอรอการใช้สารเสพติดในระยะแรกอาจไม่มีผลกระทบมากนัก แต่เมื่อคนงานก่อสร้างอายุมากขึ้นผลกระทบจากการใช้สารเสพติดอาจทำให้เกิดความพิการและเสียชีวิตทั้งจากการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยได้

ผลกระทบจากการใช้สารเสพติด คนงานก่อสร้างชายจำนวนมากที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การดื่มสุราเป็นประจำ ซึ่งมักนำไปสู่ปัญหาทะเลาะวิวาทและปัญหาครอบครัว สังคม และรวมถึงปัญหาสุขภาพในระยะยาว นอกจากนี้ยังพบว่า คนงานก่อสร้างชายโสดและแรงงานก่อสร้างชายที่สมรสแล้ว มีโอกาสนำโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ไปสู่ภรรยา⁶ และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประสบอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงานในบริเวณก่อสร้าง เช่น การดื่มเครื่องดื่มชูกำลังในเวลาทำงานก่อสร้าง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาทำงานก่อสร้าง เป็นต้น¹¹ จะเห็นได้ว่าการใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่และสุรา ไม่ค่อยพบผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะสั้น แต่มักพบผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว

ประสบการณ์และความต้องการลด ละ เลิก การบริโภคสารเสพติด การเลิกใช้สารเสพติดทั้งสุราและบุหรี่ มาจากการสร้างแรงจูงใจที่มีความหลากหลายและผสมผสานกัน ความสำคัญของแรงจูงใจ ขึ้นอยู่กับตัวแปรต่างๆ สิ่งสำคัญที่ช่วยในการกระตุ้นให้บุคคล

เพิ่มความพยายามในการปฏิบัติตนเพื่อการใช้สารเสพติดคือ บุคคลที่มีแรงจูงใจจะมีแนวทางการปฏิบัติตนได้ถูกต้องและแน่นอน วิธีการสร้างแรงจูงใจในการลดการบริโภคสารเสพติดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลเป็นอย่างยิ่ง เพราะองค์ความรู้ที่ได้เป็นการหยั่งรู้ได้ด้วยตัวผู้ที่ใช้สารเสพติด เกิดการรวมกลุ่มผู้สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และพร้อมที่จะถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่าและเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งทั้งบุคคลที่เป็นกลุ่มแกนนำ และองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ออกมาได้ ถือเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าอย่างยิ่ง

ความต้องการลด ละ เลิก การบริโภคสารเสพติด ผลการศึกษาครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนงานก่อสร้างมีความตั้งใจจริงในการที่จะเลิกใช้สารเสพติด แต่เนื่องจากความพร้อมทางด้านจิตใจ และสิ่งแวดล้อมที่มีผลให้เลิกได้ไม่สำเร็จหรือไม่สามารถเลิกได้ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดหรือไม่ใช้สารเสพติด อันดับแรกคือสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ครอบครัว ชุมชน สื่อมวลชน และสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ใช้สารเสพติด คือการใช้เพื่อผ่อนคลายความเครียด รองลงมาได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติต้องใช้แรงงานมาก เพื่อนแนะนำ และคนในครอบครัวเป็นแบบอย่าง⁵

แนวทางการลดการบริโภคสารเสพติดตามมุมมองของคนงานก่อสร้าง พบว่า แนวทางในการป้องกันสารเสพติด อันดับแรก คือ ครอบครัวควรเป็นหลักในการช่วยป้องกันสารเสพติดให้แก่บุคคลในครอบครัว รองลงมา คือ การอบรมให้ความรู้เรื่องสารเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันสารเสพติดโดยผ่านสื่อโทรทัศน์มากขึ้น⁵

การสร้างเครือข่ายการป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มคนงานก่อสร้าง สอดคล้องกับการพัฒนานโยบายและมาตรการในการลดการบริโภคสารเสพติด รวมทั้งการลดอันตรายและผลกระทบของรัฐ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนชุมชนที่กลุ่มคนงานก่อสร้างอาศัยอยู่ จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ รอบด้าน บูรณาการจริงจัง ต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และสอดคล้องกับบริบทในกลุ่มคนงานก่อสร้าง^{8,12,13} สะท้อนให้เห็นว่า

การสร้างเครือข่ายการป้องกันการใช้สารเสพติดในกลุ่มคนงานก่อสร้าง จำเป็นต้องสร้างให้คนงานก่อสร้างมีความรู้และสร้างความตระหนัก ซึ่งการวิจัยนี้ทำให้กลุ่มคนงานก่อสร้างเกิดกระบวนการเรียนรู้ ตระหนักถึงปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองตามศักยภาพของคนงานก่อสร้างที่สอดคล้องกับบริบทปัญหาและความต้องการของคนงานก่อสร้าง เพื่อเกิดแนวทางการป้องกันการใช้สารเสพติดแก่คนงานก่อสร้างและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สนับสนุนการนำแนวทางการควบคุมป้องกันการใช้สารเสพติดแบบมีส่วนร่วมของคนงานก่อสร้างไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ต่อในกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นตามประสบการณ์จริงของเจ้าของปัญหา

1.2 สนับสนุนการนำวิธีการที่งานก่อสร้างเสนอไปพัฒนาต่อให้เป็นรูปธรรม เช่น การใช้วิทยากรในกลุ่มคนงานก่อสร้างและการผลิตสื่อตามที่ต้องการได้แก่ คู่มือ วิซีดีหมอลำ สรภัญญะ จากชีวิตจริงของคนงานก่อสร้าง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างแกนนำให้เป็นวิทยากรกระบวนการ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันระหว่างเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดภาคี เครือข่ายการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.2 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในกลุ่มคนงานก่อสร้างหรือถอดบทเรียนจากประสบการณ์การใช้สารเสพติดและนำผลการถอดบทเรียนไปเผยแพร่อย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

1. ศิริชัย มุ่งวิริยะ. การศึกษาสภาพและความต้องการของคนงานก่อสร้าง ในงานก่อสร้างประเภทอาคารสูง เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.); 2542.
2. นภาพร มัทย์พงษ์ถาวร. การรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2543.

3. คมสันต์ ธงชัย. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการประสบอันตรายหรือบาดเจ็บจากการทำงานของคนงานก่อสร้างในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: [ม.ป.พ.]; 2549.
4. Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Office of Applied Studies. (August 23, 2007). The NSDUH Report: Worker Substance Use, by Industry Category. Rockville, MD.
5. บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ. การศึกษาปัญหาสารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2542.
6. ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ. ปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคนงานก่อสร้างไทย (การศึกษาเชิงคุณภาพ). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข; 2541.
7. ญัฐจาพร พิชัยณรงค์ และคณะ. การบริโภคเครื่องดื่มให้พลังงานในคนงานก่อสร้างชาย จังหวัดชลบุรี. J Med Assoc Thai 2547; 87(12): 1454-1458.
8. จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ และคณะ. รายงานผลการสำรวจปัญหาสังคมและสาธารณสุขของคนงานก่อสร้างในประเทศไทย พ.ศ. 2538. นนทบุรี: สถาบันระบบวิจัยสาธารณสุข; 2542.
9. ภาวิณี อยู่ประเสริฐ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการช้ำเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2540.
10. ธงชัย อุ่นเอกลาภ. การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแบบผู้ป่วยนอก. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2541.
11. ธีรพงษ์ ธีรมนัส และคณะ. ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและการเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงานในบริเวณก่อสร้างในเขตจังหวัดชลบุรี. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี; 2544.
12. ททัยชนก บัวเจริญ. การพัฒนารูปแบบการป้องกันการใช้สารเสพติดของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัดกรณีศึกษาชุมชนแออัดแห่งหนึ่งเขตเทศบาลนครขอนแก่นจังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2547.
13. ราตรี ศรีล้อม. การสังเคราะห์ภูมิปัญญาชุมชนในการเลิกบริโภคสุรา. วารสารสมาคมพยาบาล สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2551; 26(2): 44-52.